

Paremat

haridust hobustele!

Viimase aja hobust haletsev meelelaad on tekitanud palju ülekaalulisi, abituid, hooldekodu või muidu pidevat hooldamist vajavaid hobuseid. Et oleks rohkem hobuseid, kes saavad millegagi hakkama, on neile vaja head haridust.

TEKST: RAIGO KOLLOM

Noorhobuste tšempionaat on eksam, mille üliandekad võivad käigupealt ära teha, kuid enamus peab selle sooritamiseks tööd tegema. Eksam tegemata, pole lootust leida tööd ega peremeest. Õppimata ja täie koormusega endast vanemate hulgas pingutades võib aga viga saada, olgu siis füüsiliselt või vaimselt.

Võistlusvõimekus selgub 5-6aastaselt

Eraldi võistlusi noortele hobustele on korraldatud meil ja mujal juba ammu. Vähemalt 30 aastat tagasi oli maaspordiühingu „Jõud“ meistrivõistlustel kavas takistussõit 4aastastele hobustele. Aga noorhobuste eraldi võistlussüsteem on siiski üllatavalt hiline – esimene maailma noorhobuste tšempionaat peeti alles 1992. a Belgias Lanakenis.

Meie ei jäänud palju maha – 1994. a toimus Niitväljal Eesti noorhobuste tšempionaat takistus- ja koolisõidus. Takistussõidud toimusid 5-6aastastele hobustele ühises arvestuses ja võitis Rein Pill hobusel Palladium. Kokku osales 31 hobust takistussõidus ja 14 koolisõidus.

Eriti eeskujulik on sellises hobuseid tähtsustavas ratsaspordis Prantsusmaa. Seal peetakse noorhobustele eraldi võistlusi aastas umbes 5 300, osavõtjaid vanuses 4-6 aastat on kokku umbes 15 000. Selline jõudluskontroll saab riigi poolt hobusekasvatusele ja ratsaspordile eraldatavast rahast suure osa, kusjuures rahastatakse mitte ainult võistlusi suurte auhinnafondidega, vaid ka noorhobuste treeningkeskusi.

Societe Hippique Francaise (lüh SHF) tähtsus ei ole palju väiksem Prantsusmaa ratsaspordiföderatsiooni (lüh FFE) omast – viimane korraldab aastas 8000 võistlust. Noorhobuste sari *Classic Cycle* on sellise tähtsusega, et 4-5-aastased hobused ei tohigi mujal võistelda, 6aastased võivad valida selle sarja või avatud klasside vahel.

Muide, just 5-6aastaste hobuste võistluste tulemuste jälgimist soovitakse paljudes nõuannetes hobuseostjatele. Varem ei selgu võistlusvõimekus. Imehüppaja vabahüpetel või väga kerges parkuuris ei pruugi olla enam nii hea, kui tunneb, et on raske, kui ainult lusti pärast hüppamisest jääb väheks. Hiljem aga võib hea ratsaniku töö varjata hobuse andetust või kehv ratsanik andeka hobuse juba rikkunud olla. On ka öeldud, et hobune, kes 5aastaselt ei hüppa, ei hakkagi hüppama.

Kas tšempionaat on jõukohane?

Et võistlus tooks kokku parimad hobused, parimad ratsanikud ja parimad ostjad, peab ta olema esinduslik, vaatemänguline, asjalik ja samas pidulik. Vähemalt takistussõidus on sellise võistluse otsustanud ja lubanud tänavu korraldada Luunja ratsabaas ja ratsaspordiklubi. Muidugi on selle peale ärganud mõned skeptikud ja avaldanud kahtlusi.

Kas noorhobuste tšempionaat on meie oludes jõukohane? Normaalsele hobusele normaalse ratsanikuga kahtlemata on. Natuke võib kahelda, ega 4aastaste hobuste ettevalmistusaeg lühikeseks jää. Kui ta vähemalt eelmisel sügisel sadulasse pandi, siis kindlasti mitte. Kui alles kevadel, siis hea ratsaniku all ka mitte.

Tõsi, noorhobuste ettevalmistuse üks autoriteetsemaid raamatuid, Rainer Klimke „*Grundausbildung des jungen Reitpferdes*“ pakub ettevalmistuseks esimese võistluseni kaheksa kuud alates esimesest talli ja varustusega harjutamisest. Esimesest traavilt hüppamisest neli kuud ja galopil hüppamise alustamisest kaks kuud või vähemgi. Ja meie olud ei olegi nii erilised, tööd on vaja teha igal pool ja töö tegijaid napib. Aga kui nii küsida, peaks ka jätkama –

Maiken Lepiste ja Ramses XII Verdenis. Foto: Astrid Appels.

kas hobusekasvatus on meie oludes jõukohane? Igatahes pole hobusekasvatus ainult varsa saamine.

Kust võtta ratsanikke? Kunagi, kui noorhobuste tšempionaat oli Eestis osavõtjate arvult suurim võistlus, juhtus nii, et üks perekond ostis Niitväljalt noore hobuse, palkas kuuks või paariks Rein Pilli ja võitis oma vanuseklassi võistluse kõigi pidevas töös olnud Niitvälja hobuste ees.

Praegu on tõenäoliselt häid ratsanikke, kel ei ole maksimaalset koorumust, rohkem kui siis. Kui teha kokkulepe, et ratsanik saab kogu auhinna ja ka preemia (kui on Eesti tōuraamatute hobune), või ka korraliku osa sellest, siis võiks paariks kuuks ehk igäihe ära meelitada.

Kas ei olene ratsanikust liiga palju? Eks muidugi oleneb rohkem, kui hobuste sünnipärase andekuse avastamiseks hea oleks. Aga igäihel on võimalik otsida nii hea ratsanik, kui heaks ta oma hobust peab. Pole mõtet panna parim ratsanik viletsaima ja halvim ratsanik parima hobuse selga. Sellist võrdsustamist spordis olla ei saa.

Aga et võistlus käiks ikkagi ho-

buste vahel, mitte sportlaste-treenerite-omanike vahel, saavad korraldajad palju teha. On ju väga selge, milline parkuur ei vaja kõrget meisterlikkust ratsanikult – lihtne, järskude pöörateta, ilma lühikeste pealetulekuteta, normaalse galopiga ilma tagasivõtmiste ja juurdeandmisteta läbitav rada, takistused hästi valitavad (iga takistuse ees võiks kohustuslikult olla maas latt), ühtlase nähtavusega latid (et ülemine latt poleks eredam ega tuhmim teistest), vältida tasaoksereid, ootamatuid, ehmata vaid kraave vms.

Väljak võiks olla eelmisel päeval treeninguteks avatud. Aga hüpete mõötudes pole vaja väga järele anda – selgitame hüppehobuseid ja hüpet peab olema.

Koolisõidus oleneb kõik kohtunikest. Vähem tähelepanu harjutuste täpsusele, rohkem liikumiste rütmile, hoogsusele, tasakaalule. Kui veel kohtunikud ja ratsanikud üksteist usaldavad ja austavad, saame ausa võistluse hobuste vahel, kuigi teatud kõrvalise abiga ratsanike poolt.

Veel mõned küsimused

Kas on vaja kvalifikatsioonivõistlusi? Kõigepealt on neid vaja selleks, et võistlus ei oleks ehmatus. Seda on juhtunud, et hobuse esimene võistlus on kohe noorhobuste tšempionaat.

Kvalifikatsioonivõistlused panevad ratsaniku lihtsalt natukegi harjutama ja hobuse võistlemisega harjuma. Nad ei selgita mingit paremust, aga vahel, loodetavasti väga harva, saab ka selgeks, kes hüppama üldse ei sobi. Kedagi, kes tõesti tahab normaalse hobusega finaalis võistelda, kvalifikatsiooni nõue kõrvale ei lükka.

Kui ei saagi kahte puhast sõitu, siis on võimalik oma vanuseklassis 25 parema hulka jõuda, ja ma arvan, et kui meil on ka 30 hobust võrdse tulemusega 4 kp kahe stardi peale, laseme need kõik finaali.

Mis sellest kasu on? On otsene ja kaudne kasu. Kaudselt alustades: noorhobuste tšempionadi abil jõuame lähemale normaalsele hobumajandusele, kõigile nähtavale hinnale ja väärtuse vahekorrale. See on küll olnud hobuseinimeste romantika, et tahaks müüa kehva hobuse kallilt ja osta hea

> Tyrol de Muze ja Ivo Ots. Foto: Ago Ruus.

hobuse odavalt, aga selline majandus tasapisi kaob.

Kogu EU seadusandluse ja aretusühingute ning ratsaspordiliitude tegevuse kaugem mõte on siiski luua usaldusväärne hobuste turg, kuhu julgeb tulla ja kus kulutada ka see, kes praegu on umbusklik, sest ei saa aru, mille järgi hinda küsitakse. Juba seegi on kasu, kui omanik saab aru, et tema hobune pole maailma parim ja tema peale pole mõtet kulutusi teha, vaid parem on odavalt ära müüa. Aga kui ta saab aru, et tal on tõesti väärtuslik hobune, siis on kasu hindamatu.

Otsene kasu on selles, et saame täiesti seaduslikult kulutada aretusühingute raha hobusekasvatuse kvaliteedi tõstmiseks, premeerides paremaid hobuseid ja andes neile võimaluse end tõestada.

Kas kasu ei lähe importhobustele?

Kui meil on Euroopas inimeste, kaupade ja ideede vaba liikumine, kas on siis vaja eraldi meelde tuletada, et on ka hobuste vaba liikumine? Isegi N Liidus olid hobused vähemalt selle piirides vabas liikumises, ja Eestis sündinud hobuste osa spordis oli palju väiksem kui nüüd.

Kui räägitakse, kuidas sportlased toovad välismaalt kalli hinnaga hobuseid, aga me ise kasvatame mõnikord paremaidki, siis tuleb seda ka tõestada. Ja näidata. Selleks on noorhobuste tšempionaat hea koht, võimalused on suhteliselt võrdsed.

Siiani on importhobuste osalus noorhobuste tšempionaatidel olnud väike – kolme viimase aasta keskmine 26,7%. Meie aretusühingutest on andnud EHS 35% ja ESHKS 38,3% tõuraamatute hobustest sellel võistlusel. Kõigist võistlevatest hobustest on importhobuseid rohkem, umbes 50%, ja üks põhjus on ka see, kuidas neid näidatakse ja pakutakse. Meil teab potentsiaalne ostja kohalikest

hobustest vähem kui Hollandi, Belgia, Saksamaa samasugustest hobustest, sest ta ei näe neid võistlustel või ülevaatusel.

Skeptilise oma väikestesse ringkondadesse sulgumise asemel võiksime rohkem teha, et kohtuda, võrrelda, näidata, mis meil on. Meil peaks olema igal aastal mõni hobune maailma noorhobuste tšempionaadil, meie oma tšempionaat on sinna pääsemiseks valikvõistlus.

Eesti Ratsaspordi Liit on ka teatanud, et 15 paremat hobust 5-6aastaste vanuseklassis kutsutakse võistlema Tallinn International Horse Show spetsi-

aalsesse noorhobuste parkuuri. Oleme lätlastega arutanud Balti noorhobuste tšempionaadi korraldamist n-ö rahvusvahelise kokkuleppena ja sellest pole asja saanud. Võib-olla kujuneb Luunjas altpoolt initsiatiivina pikkamisi välja ka selline võistlus.

Kõige paremini tõestab noorhobuste tšempionaadi vajalikkust, et selle osavõtu ja korralduse radikaalne parandamine on sportlaste initsiatiiv. Nemad, tarbijad, tahavad näha, mida tootjatel, hobusekasvatajatel, pakkuda on. Kes ei paku, see ei müü. Kes kohale ei tule, seda pole olemas! ■

Eesti sporthobune ei pea Lanakenis häbenema

Lanakeni maailma noorhobuste tšempionaadile jõudmine võiks ja peaks olema iga sporthobuste kasvataja iga-aastane või siis vähemalt üldine kaugem eesmärk. See on koht, kus kasvataja saab parima ülevaate sporthobuste päevaseisust.

TEKST: PEETER VIIARD

Ponsee V.

Kui kolmel areenil käib hommikust alates 6-8 tundi järgemööda väikeste vaheaegadega võidusõit ja kõik on tulnud, et võita, siis võib küll öelda, et ega seal halbu hobuseid polegi. On vaid head ja väga head hobused ning õnnestunud ja vähemõnnestunud stardid.

Parkuurid on olnud erinevatel aastatel erineva raskusastmega. Aegajalt võib kuulda sportlaste nurinat, justkui oleks midagi väga rasket üles pandud. Aga need ongi ju maailma meistrivõistlused ja korraldaja teeb kõik, et parimatest parimad välja selgitada.

Võistlus toimub suurel territooriumil, kus samal ajal töötavad ka ratsavarustuse mess ja toitlustusasutused. Paralleelselt parkuuridega näidatakse siseareenidel noori tække ja varssu, toimuvad ka oksjonid.

Lanaken on koht, kus kahe võistluspäevaga sõidetud puhtad parkuurid annavad võimaluse finaali pääsemiseks. See ongi iga kohaletulnud aretaja ja omaniku suurim eesmärk, sest tõenäosust finaali jõuda varjutavad juhuslikud eksimused ja soorituse olulisusest tekkinud närvi-pinge. Igal aastal ületab finaalikünnise 25-30 % alustanutest, saades sel moel võimaluse esitleda oma hobust finaalis. Tihti kaasneb sellega ka kõrvalvaatajate huvi hobuse ostu suhtes.

Lanakenis „keedab hobusemeeste Luukas õlut“, vormistatakse olemasolevat ja seatakse uusi sihte. Sealsetel radadel pole ühelgi Eestis sündinud tõesti hästi hüppaval ratsul midagi häbeneda, vaja on vaid head ettevalmistust ja kõva närvi, nii sinna finaali saabki. ■

Ruila Kevadtuur 2012

25.–27.05

31.05-03.06

Kahel nädalavahetusel
30 takistussõiduvõistlust,
kohal **Baltimaade parimad ratsanikud!**

Täpsem teave ja ajakavad
www.ruilatall.ee

